

СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Зайченко Н.І.

*кандидат педагогічних наук, докторант,
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

СОЦІАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ЯК КОНСТРУЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ У СУЧАСНОМУ ІСПАНОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

У сучасному іспаномовному дискурсі соціальної педагогіки спостерігається тенденція до обґрунтування багатоаспектних, багатоскладових, інтегрованих моделей соціально-виховної підтримки на засадах синергетичного, холістичного світорозуміння. Методологічний пошук механізмів соціальної інклюзії і інтеграції людини у суспільство, що становить сенс усіх соціально-педагогічних зусиль, ґрунтується на єдності й все-цілісності світу. Процес соціального виховання постає як процес постійного (неперервного й незворотнього) витворення соціальної реальності, в якому віднаходить прояв і суб'єктивна воля людського, й об'єктивна історична наступність.

Час дитинства у соціальному вимірі є «інтуїцією прийдешнього», можливістю витворити нову соціальну реальність, тому ставлення суспільства до дитячої особистості й процесу її формування відображає і ступінь його цивілізованості, і міру внеску його інтелектуально-соціального капіталу як права на історичний шанс. Проблема організації соціально-педагогічного середовища і соціально-культурної діяльності у новітніх умовах полікультурного світу набуває актуальності у зв'язку з переосмисленням провідної ролі традиційних соціально-виховних інститутів (монополії школи) у процесі соціалізації людини і визнанням соціального виховання як множинно-факторного й багатоскладового явища.

Соціальне виховання – це базисний елемент суспільної солідарності як відповідальності один за одного у конкретно-історичних умовах буття спільноти, так і взаємодопомоги людей у громаді, що сприяє здоланню суперечностей соціально нерівного світу й запобіганню соціальної конфліктності у суспільстві. Соціальне виховання – те

первинне джерело, з якого починається гуманно-духовне підтримання колективної єдності у суспільстві, з якого походить людське світорозуміння й світо-перетворення у новітніх історичних умовах суспільного буття.

Суспільство функціонує закономірно, задля підтримання рівноваги й динаміки воно продукує механізми суб'єкт–об'єктного впливу, суб'єкт–суб'єктної взаємодопомоги, полісуб'єктної взаємодії, одним з яких є соціальне виховання. Соціальне виховання – інтегрований суспільний феномен, в якому втілюються наміри цілісних соціальних груп і страт, завдяки якому переживають трансформацію численні прошарки населення, а то й покоління людей, в якому також виявляється глибина людської істотності.

Каталонський дослідник А. Санвісенс (A. Sanvisens Marfull) стверджував, що з 1960-х років в умовах прискореної соціальної трансформації освіта й соціальне виховання набувають нових рис, зокрема: освіта стає неперервною; вона інтерпретується як відкрита система; до освітньо-виховного концепту залучається нова проблематика (наприклад, проблема соціальної маргінальності та інші); виховання розуміється як широка соціальна діяльність суспільства [1, с. 10].

За переконанням А.Санвісенса, освітньо-виховну систему складають формальні елементи (школа) та інформальні, пов'язані з соціальними відносинами у родині, політичними групами, релігією, засобами масової інформації у суспільстві. Автор умовно розподіляв соціальні системи на відкриті, закриті й комунікаційні. Відкриті виховні системи є поліфункціональними, закриті – прагнуть до самоорганізації, але обмежені у ресурсах [2, с. 248].

Іспанський науковець А. Петрус (A. Petrus Rotger) у збірці «Соціальна педагогіка» (1997 р.) зазначив, що концептуалізація соціального виховання ускладнена в зв'язку з варіативністю і багатозначністю його розуміння, що обумовлено ідеологією суспільства й часу, філософією мислителя, суб'єктивним поглядом особистості вченого. Дослідник наголосив на трьох важливих функціях соціального виховання у суспільстві: генеруванні соціальних вимог суспільства; інтегруванні та змінюванні суспільства (соціальне виховання як процес постійного конструювання соціальної реальності); освоєнні й набутті соціального досвіду людиною [1, с. 32-34].

Іспанський педагог Х. Саррамона (J. Sarramona Lopez) зауважував, що об'єктом дослідження соціальної педагогіки виступають не лише виховні процеси, але й проблеми повсякденного життя людей, отже, реальність соціального виховання не обмежується умовами

організованого навчання й родинного середовища, а утворюється в цілому суспільством. Дослідник окреслив чотири сфери соціально-педагогічного втручання: – освіта дорослих (неперервна освіта); – трудове виховання (зокрема у тих випадках, де трудове виховання виконує функцію реадаптації людини); – спеціальне виховання (охоплює групи людей з проблемами соціальної дезадаптації); – соціокультурна анімаційна діяльність та організація дозвілля [3, с. 53].

У праці «Теорія виховання» (Барселона, 2008 р.) Х. Саррамона обґрунтовує думку про те, що виховання виступає одним з механізмів соціальної організації у суспільстві, воно виявляється у формах соціалізації, окультурення, професійної підготовки і соціального розвитку особистості; виховання є фундаментом людського буття, поза процесом виховання не можливе становлення людини як соціальної істоти [4, с. 32].

Ідея соціального виховання як процесу творення соціальної реальності вимагає осмислення цінностей соціального середовища, в якому здійснюється становлення особистості людини. Іспанський педагог Х. Туріньян (J. Tourinan) вважає, що ціннісна освіта, виховання міжкультурної взаємодії і підготовка людини до мирного співіснування з іншими людьми у суспільстві – то є три концепти, що постають у теорії соціального виховання, здійснюваного в умовах відкритих та багатоскладових суспільств. Перед нами відкривається перспектива, у якій на передній план висувуються цінності виховання розуміння іншого, поваги до відмінностей, цінності соціального, демократизації суспільств тощо [5, с. 3].

На думку Х. Туріньяна, виховання вже становить цінність і сприяє розвитку цінностей у суспільстві. Це фундаментальний елемент інтеграції людини у світ, один з найважливіших інструментів становлення культурної ідентичності людини й соціуму та її визнання людством [5, с. 8].

Процес виховання як процес соціального навчання людини і становлення її соціальної істотності, спрямований на розвиток розуму, почуттів, волі особистості, передбачає конструювання ціннісного досвіду задля здійснення людиною проекту власного життя. Родина, школа, громада виступають первинними суб'єктами соціалізації, вони ж формують ставлення людини до змін. Простір (середовище), час (зміна) і людина (особистість) є три остови, на яких вибудовується соціально-виховне втручання як комплексна діяльність, зорієнтована на особистісну свободу, на збереження колективної родової організації, на соціальний розвиток людини й суспільства. У сучасному світі, продовжує розмірковувати Х. Туріньян, соціальне виховання набуло

нового характеру – міжкультурного, неперервного, глокального (глобального й локального одночасно) [6, с. 11-13].

Таким чином, у сучасному іспаномовному дискурсі осмислення соціального виховання виходить з позицій соціального конструктивізму, розуміння його генеруючої і творчої властивостей у побудові нової соціальної дійсності.

Список використаних джерел:

1. *Pedagogia social* / Petrus A. (coord.). – Barcelona: Editorial Ariel, 1997. – 447 p.
2. Sanvisens, A. El enfoque sistémico en la metodología educativa: la educación como sistema // *Resúmenes de ponencias y comunicaciones del V Congreso Nacional de Pedagogía*, 1972. – P. 161-163.
3. Sarramona Lopez, J., Ucar Martínez, X. Áreas de intervención en educación social // *Etxeberria Balerdi, F. (dir.) Pedagogía social y educación no escolar*. – San Sebastián: Universidad del País Vasco, 1989. – P. 51-59.
4. Sarramona Lopez, J. *Teoría de la educación: reflexión y normativa pedagógica*. – Barcelona: Editorial Ariel, 2008. – 280 p.
5. Tourinan Lopez, J. M. *Educación en valores, educación intercultural y formación para la convivencia pacífica*. – La Coruña: Netbiblo, 2008. – 260 p.
6. Tourinan Lopez, J. M. *Familia, escuela y sociedad civil. Agentes de educación intercultural* // *Revista de Investigación en Educación*. – 2010. – № 7. – P. 7-36.